



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 691/2017-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Chovanec s. r. o., Vojtecha Tvrdeho 17, Žilina, v mene ktorej koná konateľ, advokát JUDr. Milan Chovanec, ktorou namieta porušenie čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 Co 293/2016 z 31. marca 2017, a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. júla 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy,

základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 293/2016 z 31. marca 2017.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v postavení žalobkyne účastníčkou konania o ochranu vlastníckeho práva vedeného na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 398/1996. Okresný súd v uvedenej veci rozhodol rozsudkom z 5. mája 2016, ktorým návrh sťažovateľky na uloženie povinnosti čiastočne odstrániť krov z domu odporcu zamietol, druhým výrokom určil vlastníctvo k tam uvedeným sporným nehnuteľnostiam v prospech odporcu, tretím výrokom vzájomný návrh odporcu na zriadenie vecného bremena zamietol a štvrtým výrokom rozhodol, že o trovách konania rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Na základe sťažovateľkinho odvolania rozhodoval krajský súd, ktorý napadnutým rozsudkom potvrdil výrok súdu prvej inštancie o určení vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam v prospech odporcu, druhým výrokom určil, že odporca má nárok na náhradu trov odvolacieho konania a tretím výrokom ostatné výroky rozsudku súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V konkrétnostiach krajský súd zrušil výrok, ktorým súd prvej inštancie zamietol návrh sťažovateľky na uloženie povinnosti čiastočne odstrániť krov z domu odporcu, výrok, ktorým súd prvej inštancie zamietol vzájomný návrh odporcu na zriadenie vecného bremena, a výrok o trovách konania.

Sťažovateľka v sťažnosti tvrdí a namieta, že jej odvolanie bolo podané len vo vzťahu k prvému a druhému výroku rozsudku súdu prvej inštancie, a nie aj proti ostatným výrokom jeho rozsudku. Tvrdí, že v odvolaní *„výslovne uviedla, že proti výroku III. odvolanie nepodávam. Žalovaný vo veci odvolanie nepodal a výslovne vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že žiada rozsudok súdu I. inštancie ako vecne správny potvrdiť vo všetkých výrokoch.“*

Vzhľadom na to, že sťažovateľka považovala rozhodnutia súdov prvej a druhej inštancie v jej veci za nesprávne, podaním z 21. júna 2017 podala vo veci dovolanie proti potvrdzujúcemu výroku napadnutého rozsudku krajského súdu. Keďže vo vzťahu k ostatným výrokom napadnutého rozsudku krajského súdu dovolanie nepodala, je toho názoru, že jej

sťažnosť je prípustná vo vzťahu k tretiemu zrušujúcemu výroku napadnutého rozsudku krajského súdu.

Sťažovateľka tvrdí, že krajský súd porušil jej označené práva tým, že preskúmal aj tretí výrok rozsudku prvej inštancie a zrušil ho napriek tomu, že ona proti nemu výslovne odvolanie nepodala a odporca vo vyjadrení k jej odvolaniu navrhol potvrdiť rozsudok ako vecne správny. Svoju argumentáciu v sťažnosti ďalej rozvíja a navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, aby sťažnosťou napadnutý tretí výrok napadnutého rozsudku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov konania.

## II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy

podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podstata jej argumentácie spočíva v námietke prekročenia právomoci krajským súdom, ktorý napadnutým rozsudkom zrušil aj výroky, ktoré ona svojím odvolaním nenapádala, a proti ktorému nepodal odvolanie ani odporca. Nesúhlasí s argumentáciou vyslovenou krajským súdom, že prvý odvolaním napadnutý výrok rozsudku súdu prvej inštancie bol súvisiaci alebo závislý od tretieho výroku. Okresný súd prvým výrokom svojho rozsudku zamietol návrh sťažovateľky na odstránenie časti stavby a tretím výrokom zamietol vzájomný návrh odporcu na zriadenie vecného bremena.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľkina sťažnosť smeruje výlučne proti tretiemu zrušujúcemu výroku napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý ma povahu uznesenia s poukazom na § 392 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, podľa ktorého odvolací súd rozhoduje rozsudkom, ak potvrdzuje rozsudok alebo mení rozsudok; inak rozhoduje uznesením.

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie garantované v čl. 6 ods. 1 dohovoru) je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (účinnom do 30. júna 2016, m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06), resp. v Civilnom sporovom poriadku (účinnom od 1. júla 2016). Z uvedeného vyplýva, že ústavnou kompetenciou ústavného súdu nemôže byť zmena alebo náprava prípadného, či už namietaného alebo skutočného pochybenia všeobecných súdov v dosiaľ neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný posúdiť, či konanie ako celok a jeho výsledok po právoplatnom skončení veci obstoja z komplexného hľadiska v ústavnoprávnej rovine. Každý iný postup by neprípustne rozširoval jeho kompetencie a vo svojich dôsledkoch z neho robil ďalšiu súdnu inštanciu, ktorá by bola mimoriadna okrem iného aj tým, že by mohla zasahovať do dosiaľ prebiehajúcich konaní (obdobne IV. ÚS 233/2011).

Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady a vstúpil do rozhodnutí odvolacieho či dovolacieho súdu, ktorými boli zrušené rozhodnutia prvoinštančných či odvolacích súdov, urobil tak preto, že išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však navyše bola skutočnosť, že v konkrétnom prípade muselo ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, a zároveň námietka ich porušenia sa musela vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne sa tento negatívny dôsledok musel vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09). Rovnako mohlo ísť o prípad, ak procesným rozhodnutím všeobecného súdu došlo k porušeniu ústavnoprocených práv účastníkov konania (III. ÚS 46/2013).

Úlohou ústavného súdu tak bolo v prvom rade posúdenie danej veci z hľadiska splnenia podmienok ústavného prieskumu napadnutého rozhodnutia.

Osobitosťou prerokúvanej veci je skutočnosť, že jej predmetom je zrušujúce (procesné, pozn.) rozhodnutie krajského súdu, čo znamená, že konanie na všeobecných súdoch ďalej pokračuje. Vzhľadom na to, že sťažovateľka sa môže domáhať ochrany svojich práv v konaní pred okresným súdom, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, je ústavná sťažnosť v tejto fáze konania predčasná, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv. Už len z tohto dôvodu bolo možné sťažnosť sťažovateľky odmietnuť.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou. Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 222/2012).

V posudzovanej veci však na takýto zásah niet dôvodu. Po oboznámení sa s odôvodnením napadnutého uznesenia krajského súdu dospel ústavný súd k záveru, že z hľadiska ústavnoprávnej konformity je udržateľné a akceptovateľné.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97). Uvedené rovnako platí aj pre čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

Predmetom konania je susedský spor, ktorého základom bol návrh sťažovateľky, ktorá tvrdila, že nehnuteľnosť odporcu z časti zasahuje do jej vlastníckeho práva, konkrétne, že časť strechy (približne o 55 cm) presahuje nad jej pozemok, preto žiadala, aby súd nariadil odporcovi odstránenie tej časti stavby. Odporca protinávrhom žiadal určiť, že časť nehnuteľnosti dotknutá presahujúcou strechou je v jeho vlastníctve, a zároveň žiadal zriadiť vecné bremeno.

Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho napadnutého rozsudku uviedol:

*„16. Konanie o vyporiadanie neoprávnenej stavby je konaním, v ktorom z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahu medzi účastníkmi a kde teda súd nie je viazaný návrhom účastníkov (§ 153 ods. 2 O. s. p., resp. § 216 ods. 2 C. s. p.). Za účelom vyporiadania právnych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a neoprávneným stavebníkom ust. § 135c Občianskeho zákonníka uvádza možnosti, ktoré podľa zákonodarcu budú spravídla prichádzať do úvahy pri vyporiadaní. Nejde však o výpočet taxatívny, ale demonštratívny.*

*17. Podľa odvolacieho súdu napadnutím rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku prvom, ktorým súd zamietol návrh žalobkyne na odstránenie krovu z domu bol napadnutý*

aj súvisiaci tretí výrok, ktorým súd vzájomný návrh žalovaného v časti zriadenia vecného bremena zamietol. Z toho dôvodu predmetom preskúmania boli oba tieto výroky.

18. Pokiaľ ide o vyporiadanie neoprávnenej stavby, súd pri voľbe spôsobu vyporiadania vychádza z poradia, v akom ich zákon vypočítava, ako aj z princípov, na ktorých je založené občianske právo. Pokiaľ súd dospeje k záveru, že žalobcom navrhnuté vyporiadanie nie je prijateľné, musí preto upraviť vzťah medzi účastníkmi iným spôsobom vyplývajúcim z § 135c Občianskeho zákonníka pri zachovaní zákonom stanoveného poradia.

19. Prvý zo spôsobov vyporiadania neoprávnenej stavby je ten, ktorého sa domáha žalobkyňa, a to odstránenie časti neoprávnenej stavby zasahujúcej do jej pozemku. V danom prípade je potrebné zvažovať aj účelnosť odstránenia neoprávnenej stavby a prihliadať pritom k povahe a rozsahu ujmy, ktorá by neodstránením stavby vznikla vlastníkovi pozemku, ako aj ujmy, ktorá by vznikla prípadným odstránením tomu, kto je vlastníkom stavby. Je potrebné prihliadať tiež na ekonomickú náročnosť odstránenia stavby, ako aj na okolnosti, ktoré viedli k zriadeniu neoprávnenej stavby, príp. na existenciu dobromyseľnosti na strane neoprávneného stavebníka. Je potrebné konštatovať, že odstránenie stavby, v tomto prípade časti stavby je riešením výnimočným a krajným opatrením sankcionujúcim tie najzávažnejšie zásahy.

20. V danom prípade sa aj podľa odvolacieho súdu toto riešenie nejaví vhodným usporiadaním vzťahov medzi účastníkmi konania. Podľa znaleckého posudku odstránenie veľmi ťažko realizovateľné riešenie. Odvolací súd tiež zdôrazňuje, že žalovaný postupoval na základe povolenia príslušného úradu. Charakter neoprávnenej stavby má iba malá časť nehnuteľnosti, ostatná časť stavby je zriadená na pozemku stavebníka - žalovaného. Krov zasahuje iba vzdušný priestor pozemku žalobkyne, pričom ide o minimálny zásah. Tú časť pozemku, kde sa zasahovanie nachádza, žalobkyňa nijako hospodársky ani iným spôsobom nevyužíva. Aj značná finančná nákladnosť takéhoto odstránenia by presiahla ujmu, ktorá je spôsobovaná žalobkyňou presahovaním krovu. Pokiaľ okresný súd dospel k zamietnutiu žaloby o odstránenie stavby a zamietnutiu vzájomného návrhu na zriadenie vecného bremena len preto, že zamietol žalobu žalobkyne nakoľko je neúčelné zriaďovať vecné bremeno rozhodol predčasne. Podľa odvolacieho súdu ak súd dospeje k záveru, že žalobe na odstránenie neoprávnenej stavby nemožno vyhovieť, musí súčasne upraviť vzťahy medzi účastníkmi tak, aby stavba naďalej nestála (sčasti alebo celkom) na cudzom pozemku bez právneho dôvodu.

*Súd sa tak nezaoberal ďalšími spôsobmi možnej úpravy pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby t. j. prikázaním neoprávnenej stavby do vlastníctva vlastníka pozemku a zriadením vecného bremena za náhradu v prospech žalovaného. Nevyplýva to z odôvodnenia rozhodnutia. Dôvody na strane 10 odsek 2 rozsudku považoval len za vyjadrenie splnomocneného zástupcu žalovaného a teda nebolo zrejmé či sa súd s nimi prípadne stotožnil.*

*21. Z tohto dôvodu odvolací súd rozsudok okresného súdu vo výroku prvom a treťom ako i súvisiacom výroku o trovách konania vo vzťahu k nim zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.“*

Podľa názoru ústavného súdu kľúčovou otázkou bolo posúdiť, či argumentácia krajského súdu týkajúca sa súvisiacich výrokov je ústavne udržateľná. Vychádzajúc z predmetu konania, návrhov účastníkov v tomto smere, ako aj potreby úpravy pomerov medzi účastníkmi napadnutého konania je záver a argumentácia krajského súdu o súvisiacich výrokoch (teda medzi odvolaním napadnutého prvého výroku rozsudku prvej inštancie a jeho tretím výrokom) logická, rešpektujúca príslušnú právnu úpravu v snahe usporiadať pomery medzi účastníkmi konania.

Ústavný súd tak konštatuje, že nezistil relevantnú spojitosť medzi namietaným porušením označených práv na súdnu ochranu a spravodlivé konanie na jednej strane a napadnutým tretím výrokom rozsudku krajského súdu, ktorým krajský súd zrušil zamietnutý návrh sťažovateľky, vzájomný návrh odporcu na zriadenie vecného bremena a výrok o trovách konania. Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Okolnosť, že sťažovateľka má na celú vec odlišný názor a s napadnutým rozsudkom krajského súdu nesúhlasí, ešte sama osebe nemôže spôsobiť porušenie ňou označených práv.

Pokiaľ sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva na rovnosť účastníkov v konaní z tých istých dôvodov, ako namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v časti namietaného porušenia označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že je vylúčené, že na tomto základe došlo k porušeniu ústavnej zásady

rovnosti účastníkov v konaní, preto sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 1 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že namietaný článok 1 ods. 1 ústavy má charakter všeobecného ústavného princípu a primárne neformuluje základné právo ani slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Ústavný súd preto nemá dostatok právomoci konať a rozhodnúť o porušení uvedenej ústavnej normy v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Na tomto základe ústavný súd túto časť sťažnosti sťažovateľky odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

V nadväznosti na odmietnutie sťažnosti ako celku ústavný súd už o ďalších požiadavkách sťažovateľky nerozhodoval.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2017